

LA MISOGÍNIA COM A FACTOR CAUSAL EN LA VIOLÈNCIA CONTRA LES DONES EN LA PARELLA

Esperança Bosch i Victòria A. Ferrer

Facultat de Psicologia
Universitat de les Illes Balears

D'acord amb les consideracions de diversos organismes nacionals i internacionals que s'ocupen del tema (Organització de Nacions Unides, Organització Mundial de la Salut, Parlament Europeu, Institut de la Dona...), el terme "violència domèstica o familiar" sol emprar-se per referir-se a tota forma de violència (física, sexual o psicològica) o amenaça d'emprar-la que posa en perill la seguretat o el benestar d'un membre de la família, incloent el maltractament infantil, l'incest, el maltractament de dones i els abusos sexuals o d'altre tipus contra qualsevol persona que convisqui sota el mateix sostre. D'entre tots aquests tipus de violència, el nostre treball se centra en el denominat maltractament de dones, és a dir, en la violència contra les dones en la parella (o exparella) i, concretament, en l'intent d'entendre per què ocorre per, posteriorment, i sobre aquesta base, dissenyar programes de prevenció i tractament.

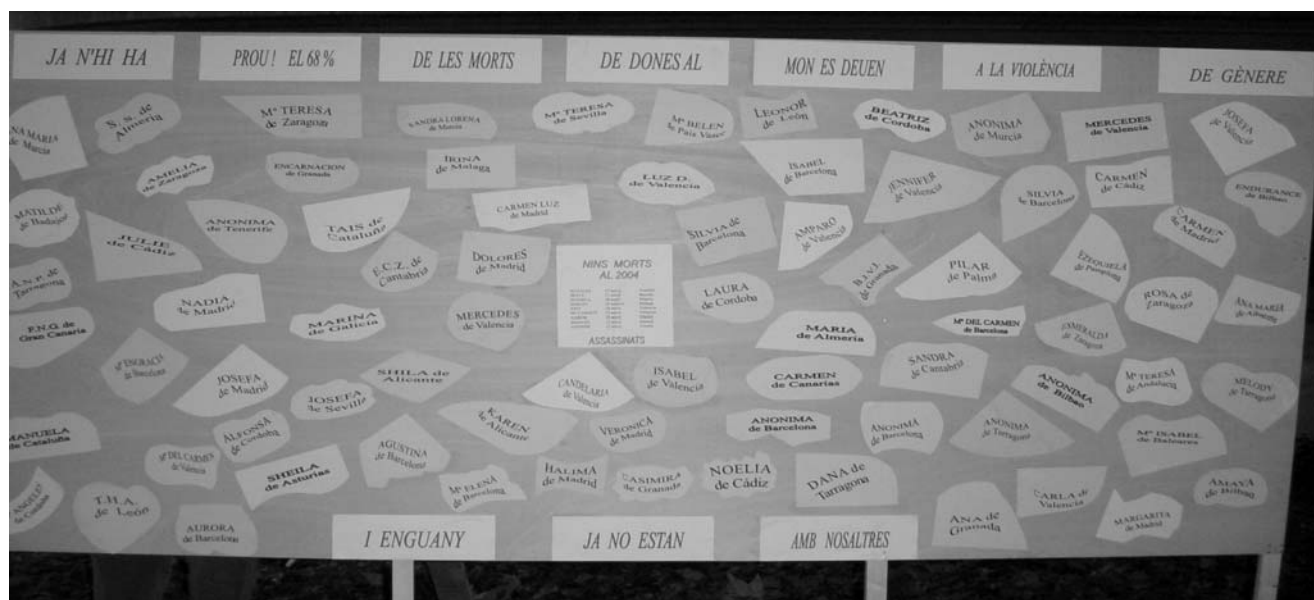
"...es considera que l'origen del maltractament de dones està en la crisi que pateix la institució familiar, generada pels estressants externs i els canvis als quals està sotmesa."

Els models explicatius clàssics per a aquest problema es poden agrupar en dos grans grups: teories psicològiques i teories sociològiques (Villavicencio; Sebastián, 1999).

Les teories psicològiques busquen les causes del maltractament en factors individuals, i molt especialment en la presència de psicopatologia. Actualment aquestes teories estan descartades quant al paper causal de la psicopatologia de les dones maltractades (Roberts; Williams; Lawrence; Raphael, 1998) i són fortament qüestionades quant al possible paper que la psicopatologia del maltractador ocupa en aquest problema (Ferrer; Bosch; García; Manassero; Gili, 2004).

Les teories sociològiques inclouen, en opinió de Johnson (1995), la denominada perspectiva de la violència o el conflicte familiar i la perspectiva feminista.

Des de la perspectiva de la violència familiar, es considera que l'origen del maltractament de dones està en la crisi que pateix la institució familiar, generada pels estressants externs i els canvis als quals està sotmesa. En aquest sentit, es considera que, quan es dona, aquesta violència no augmenta, i que homes i dones són violents de manera igual i igualment responsables del problema, encara que les dones tinguin la pitjor part de les conseqüències.

Des de la perspectiva feminista es considera que el maltractament té el seu origen en els valors culturals patriarcals, que duen els homes a tractar de sotmetre les dones (en aquest cas les seves parelles o exparelles). En aquest sentit, es considera que en les relacions de maltractament sol existir una "escalada de violència" a fi de generar primer i mantenir després el control i que la violència en la parella és exercida pels homes i patida per les dones.

Més recentment s'han proposat una sèrie de models multicausals, incloent, entre d'altres, els de Stith i cols. (Stith; Rosen, 1992; Stith; Farley, 1993), Corsi (1995), Berkowitz (1996), O'Neil; Harway (1997), Echeburúa; Fernández-Montalvo (1998) o Heise (1998). La característica comuna a tots ells és que consideren el maltractament de dones com un fenomen complex que només pot ser explicat a partir de la intervenció d'un conjunt de factors diversos, inclosos factors individuals, socials i del context concret de la parella.

Entre els factors que participen en molts d'aquests models multicausals com a relacionats amb la gènesi del maltractament de dones hi ha les creences i les actituds dels maltractadors.

En aquest sentit, diversos estudis, revisats per nosaltres en un treball anterior (Bosch; Ferrer, 2002), han relacionat la presència de maltractament amb les creences i actituds negatives dels maltractadors envers les dones, amb la seva adscripció a l'estereotip de rol de gènere tradicional o amb la seva ideologia patriarcal.

"...hem pogut demostrar que ni el consum de drogues o alcohol, ni l'estrès laboral o l'atur, ni la situació de marginalitat, són causes directes del comportament violent de certs homes contra les dones."

Des d'aquests resultats, la nostra hipòtesi de treball és que el nucli dur del mecanisme que frenaria/engegaria el maltractament serien les actituds i creences misògines, relacionades amb la presència de creences esbiaixades i estereotipades sobre els rols de gènere, sobre la inferioritat "natural" de les dones i sobre la legitimitat d'usar la violència contra elles per resoldre els conflictes interpersonals. Aquest seria l'element clau que ens permetria diferenciar maltractadors de no maltractadors.

Una vegada enquestades 142 dones víctimes de maltractaments i comparat els retrats que feren dels seus agressors amb els que feren 142 dones dels seus companys amb els quals gaudeixen d'una relació igualitària i en la qual la resolució dels conflictes mai no havia passat per la força, hem pogut demostrar que ni el consum de drogues o alcohol, ni l'estrès laboral o l'atur, ni la situació de marginalitat, són causes directes del comportament violent de certs homes contra les dones. Tot i que algunes d'aquestes variables són presents en alguns casos de maltractament, la vertadera causa és ideològica i l'element diferenciador que pot explicar el comportament violent contra les dones rau en el cos de creences del maltractador i en concret en les idees misògines: la pretesa inferioritat de la dona i el també pretès "plus" de domini i de control de l'home envers la dona, pel simple fet d'haver nascut home. Així doncs, per al maltractador la violència és un recurs, i es converteix en una eina a través de la qual pot mantenir el control i el domini sobre la dona (Bosch; Ferrer, 2003). Per acabar cal recordar que aquesta misogínia arrela en el sistema social patriarcal i es retroalimenta d'ell, i que l'educació es converteix en una eina essencial per combatre-la.

Referències

- Berkowitz, L. (1996). "Violencia doméstica". A: Leonard Berkowitz. *Agresión. Causas, consecuencias y control* (pàg. 259-290). Bilbao: DDB. Edició original en anglès, 1993.
- Bosch, E.; Ferrer, V. A. (2002). *La voz de las invisibles. Las víctimas de un mal amor que mata*. Madrid: Editorial Cátedra.

- (2003). "Maltrato de mujeres y misoginia: Estudio empírico sobre un posible factor explicativo". *Anuario de Psicología*, 34(2), 215-234.
- Corsi, J. (1995). *Violencia masculina en la pareja. Una aproximación al diagnóstico y a los modelos de intervención*. Buenos Aires: Paidós.
- Echeburúa, E.; Fernández-Montalvo, J. (1998). "Hombres maltratadores. Aspectos teóricos". A: E. Echeburúa; P. Corral. *Manual de violencia familiar* (pàg. 73-90). Madrid: S. XXI.
- Ferrer, V. A.; Bosch, E.; García, E.; Manassero, M. A.; Gili, M. (2004). "Estudio meta-analítico de características diferenciales entre maltratadores y no maltratadores: El caso de la psicopatología y el consumo de alcohol o drogas". *Psyke*, 13(1), 141-156.
- Heise, L. L. (1998). "Violence against women: an integrated, ecological framework". *Violence Against Women*, 4(3), 262-290.
- Johnson, M. P. (1995). "Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women". *Journal of Marriage & The Family*, 57, 283-294.
- O'Neil, J. M.; Harway, M. (1997). "A multivariate model explaining men's violence toward women". *Violence Against Women*, 3(2), 182-204.
- Roberts, G. L.; Williams, G. M.; Lawrence, J. M.; Raphael, B. (1998). "How does domestic violence affect women's mental health?". *Women & Health*, 28(1), 117-129.
- Stith, S. M.; Farley, S. C. (1993). "A predictive model of male spousal violence". *Journal of Family Violence* 8 (2), 183-201.
- Stith, S. M.; Rosen, K. H. (1992). "Estudio de la violencia doméstica". A: S. M. Stith; M. B. Williams; K. Rosen. *Psicosociología de la violencia en el hogar* (pàg. 27-47). Bilbao: DDB. Edició original en anglès, 1990.
- Villavicencio, P.; Sebastián, J. (1999). *Violencia doméstica: su impacto en la salud física y mental de las mujeres*. Madrid: Instituto de la Mujer. ■

GLOBATEL, assessor de les telecomunicacions de l'STEI-i, líders en el sector de telecomunicacions en:

- Centraletes telefòniques (distribuïdor oficial de Panasonic)
- Xarxes estructurades
- Ample de banda (Imds) simètric
- Operadors de telefonia fixa (accés directe, accés indirecte)
- Telefonia mòbil
- Xarxa intel·ligent (sms 807 902)

 GlobeTEL
SERVEIS INTEGRALS DE TELEFONIA

Per contactar
902 999 696

www.globatel.net